

Oponentský posudok na habilitačnú prácu PhDr. Bohuslava Kuzyšina, PhD., ktorú tvorí súbor publikovaných vedeckých prác pod názvom „*Teologické prieniky – kapitoly s transdisciplinárnym presahom teologického bádania*.“

Predkladaná habilitačná práca pozostáva z 11 vedeckých prác, publikovaných za obdobie od roku 2007 do roku 2019 s doplneným komentárom. Hlavným zámerom práce je presah teológie do humanitných a sociálnych disciplín. Prácu tvoria dve samostatné časti. Prvá má v centre záujmu vzájomné pôsobenie teológie a pedagogiky, druhá poukazuje na presah teológie do spoločenských vied. V úvodných častiach sa autor vysporiadava so základnou terminológiou, ktorá dominuje v práci. Ide o interdisciplinaritu, ako dôležitý fenomén vo vede. Ak predmetný systém poznania nemá interdisciplinárne presahy, nemôže sa stať vedou. Interdisciplinarita je jedným z atribútov vedy. Javy a procesy, v ich rozmanitosti a rôznorodosti nemôžeme odtrhávať od seba, pretože, v tomto prípade, sociálny svet funguje komplexne a javy a procesy sa vzájomne ovplyvňujú, determinujú.

Interdisciplinarita je mnohými autormi považovaná za typický jav 21. storočia. Napríklad E. Jantsch, T. Klein, alebo Kuhn, ktorého kniha Štruktúra vedeckej revolúcie, vidí jej zrod v nerešpektovaní hraníc vedných odborov, ako aj v praktikách aplikovaného výskumu. Podstata tohto fenoménu je veľmi stará, objaviť ju môžeme už v Platónovom a Aristotelovom syntetickom nazeraní a v interpretácii poznania, viditeľná je aj v dielach Jana Amosa Komenského alebo Immanuela Kanta. Idea zjednoteného poznania sa stala tiež súčasťou renesančných humanistov. (Spousta, V. 1997)

Autor s exelentnou argumentáciou doplnenou o názory renomovaných autorov zvýraznil interdisciplinárne prieniky vo vede a kontinuitne zdôvodňuje teológiu, ktorá aktuálne, potrebné a veľmi významne preniká do humanitných a spoločenských vied. Práve súčasný trend vývoja spoločnosti si túto prepojenosť priam žiada. Pred vstupom do prvej problematiky historickou genézou rieši problematiky kresťanstva v procese vzdelanosti a výchovy, cirkevné vzdelávanie a vzdelávanie v Cirkvi. Konkretizuje vplyv teológie a filozofie do vzdelávania v Byzancii. Interpretácia tejto problematiky tvorí prvé prezentované dielo. Názorová prezentácia autorov od antických filozofov po byzantských mysliteľov na vývoj teológie a filozofie, vyúsťujúc do vzdelanostného systému Byzancie je dôkazom toho, že autor sa výborne orientuje v dejinných súvislostiach, presahov teológie a filozofie a ich kreovaní vo vzťahu k byzantskej vzdelanosti. Ďalšia prezentovaná práca analyzuje pedagogické reflexie Klimenta Alexandrijského. U tohto významného teológa ilustruje vzťah teológie a pedagogiky, ide o kresťanskú pedagogiku, ktorá má určité presahy aj do svetskej. Aj tu autor preukazuje výbornú znalosť predmetnej problematiky. Ďalšiu prácu autor predstavuje v podobe pedagogických reflexií Aurela Augustína. Tento svätý Otec, učiteľ Cirkvi aplikoval teologické východiská do pedagogiky tak zmysluplne, že jeho závery sú aktuálne aj pre dnešok. Interpretácia tohto mysliteľa, šíriteľa Božej pedagogiky, je autorom interpretovaná tak, že má svoju poznatkovú hodnotu, ktorú je potrebné rozvíjať aj v súčasných pedagogických vedách. V ďalšom diele, ktoré sa zaoberá pedagogickým reflexiami Vasilija Veľkého zhodnocuje jeho prínos v rozvíjaní teológie a kresťanskej pedagogiky, jeho myšlienky taktiež presahujú hranice doby, v ktorej žil. Jeho osvetová a vzdelanostná aktivita a šírenie progresívnych myšlienok, je odkazom aj pre dnešok. Dostupnosť teologického vzdelávania, interaktivita vo výchovno-vzdelávacom procese a mnohé ďalšie progresívne opatrenia. V nasledujúcom príspevku sa

autor zaoberá teologickými pohľadmi adolescentov v reflexii sociálnej a charitatívnej služby. Rieši závislosť vzťahu religiozity a charitatívnej a sociálnej služby aj v názorovom kontexte adolescentov ovplyvnených funkcionálnymi výchovnými vplyvmi. V ďalšej časti práce sa autor zameriava na presahy teológie do pomáhajúcich disciplín. V prekurzore témy zvýznamňuje poznatkovú sféru teológie a jej aplikačný dosah na pomáhajúce disciplíny, ktorý má nepopierateľný podiel na poznatkovej gradácii týchto disciplín. Prvým príspevkom v sérii prezentovaných prác v tejto časti sú patristické reflexie pomoci a pomáhania. Autor tu s prehľadom uvádza učenia a rôzne formy pomoci svätých Otcov, výrazných predstaviteľov patristiky (Basil Veľký, Kliment Alexandrijský). Súhlasíme s autorom, ktorý konštatuje, že patristická literatúra je nevyčerpatelnou studnicou poznania pre množstvo moderných vedných disciplín. Autor na príkladoch svätých otcov zargumentoval dôležitosť a význam teológie v pomáhajúcich vedách, dokonca je ich neoddeliteľnou súčasťou, ak má mať veda hlbší, pochopiteľnejší zmysel. V ďalšom príspevku predstavuje altruizmus (nie len) optikou Vladimíra Solovjeva. Etymologicky a významovo interpretuje altruizmus, ktorý je ako u Solovjeva pretkaný duchovnom, vierou a pretavovaním teologického učenia do praktického života. Prezentácia ďalšieho príspevku je zameraná na špecifickosť náboženskej motivácie v sociálnych aktivitách v Pravoslávnej cirkvi na Slovensku. Prezentuje konkrétne filantropické a charitatívne aktivity Pravoslávnej cirkvi na Slovensku, ktorá vychádza z Božej filantropie. Tu vidíme ako teológia učí vykonávať skutky viery. Ďalší príspevok hovorí o mieste a aplikácii alternatívnych psychoterapeutických a socioterapeutických foriem v súčasnej kultúre konzumu. Ponúka kritický pohľad na rôzne alternatívne psychoterapeutické a socioterapeutické techniky, na ktoré vplyvajú rôzne faktory, aj kultúra konzumu. Nie menej zaujímavou problematikou, je štúdium integrácie spirituálno-religióznych elementov do vybraných foriem expresívnych terapií. Autor sa expresívnymi terapiami zaoberá už niekoľko rokov, vedeckou verejnosťou je uznávanou osobnosťou v tejto oblasti skúmania. Do predmetnej problematiky prispieva implementáciou teologického učenia, s cieľom vylepšiť a urobiť účinnjšími tieto terapie. Autor je známy aj v problematike sociálneho poradenstva, kde vidí psychospirituálnu krízu, túto krízu vidí aj v krízovej intervencii. Analýzy týchto kríz sú súčasťou ďalšieho príspevku. Okrem analýzy tohto stavu interpretuje aj možnosti jeho úpravy rôznymi metódami, popísanými v odbornej literatúre. Autor túto problematiku popisuje vecne, systematicky, z príspevku cítiť autorov vedecký záujem o skúmanú problematiku, čo sa prejavuje vo fundovanej interpretácii. Napokon nám autor v rámci svojich vedeckých štúdií ponúka hagioterapiu, ktorá je akoby na rozhraní teológie a terapie. Už z názvu autor naznačuje, že ide o jeden z vrcholov prepojenosti teológie a pomáhajúcich disciplín, v ktorom učenie Svätého písma má liečivé účinky. Aj tu sa autor prejavil ako znalec predmetnej problematiky.

Záverom konštatujem, že autorovi, habilitantovi súborov prác, tematicky ujednotených, sa argumentačne jasne a zreteľne podarilo preukázať interdisciplinaritu teológie s humanitnými a spoločensko-vednými disciplínami. Habilitačná práca má nepopierateľný výrazný prínos pre možnosti zdokonaľovania humanitných a spoločenských vied prostredníctvom teologického učenia. Potrebnosť spájania sa pretavuje aj pri vzniku hraničných vedných disciplín ako je napríklad Sociálna teológia. Osobnosť habilitanta je preukazateľne vedecky zrelá a vyspelá. Habilitačná práca má vysokú hodnotovú úroveň.

Habilitačná práca PhDr. Bohuslava Kuzyšina PhD. *Teologické prieniky – kapitoly s transdisciplinárnym presahom teologického bádania* spĺňa všetky podmienky, ktoré sa vyžadujú od takýchto druhov prác. Na základe tejto skutočnosti ju odporúčam prijať na obhajobu a po úspešnej obhajobe odporúčam menovanému priznať akademický titul docent v odbore habilitačného a inauguračného konania Pravoslávna teológia.

V Prešove 14.10.2020

prof. PhDr. Tomáš HANGONI, PhD.

SPOUSTA, V. 1997. Interdisciplinarita a medzioborové vzťahy sa zreteľujú k umnėnovėchovnėm pŕedmėtům. In: Zbornėk pracė Filozofickė fakulty Brnenskė univerzity. U 2. s. 49-64.